

עב:

בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין

עין משפט
גור מצודה

מסורת הש"ס

16 ופי' חסיד לקמן עג.
דיה חסיד (ט) וזיל ליה.
17 כימ לא: לעיל מה: עג.
18 וקדושין כד. ופי' (ד)
19 ומתנות לדנ.
20 ואלהות פ"ו תשה ויחס
21 חסיד י"א רבי וכן משמע
22 בריש וזכרונות ויחייב
23 חסיד כחופי' יבמות סוף
24 פי' חסיד רחשו וע' חסיד
25 לעיל טו. דיה ליה.
26 לעיל טו: חסיד. מכות ו:
27 (ט) וחסיד פ"ח.
28 (שמות לה.) ו' וזיל
29 חסידה' (ט) וזיל מה.
30 וזיל חסידות פ"ח.
31 (ט) כפי' בן סורר ולא
מסורת השמיני. ופי'
32 ט:

תורה אור השלם

1. אם ירצה השמש
עליו דמים לו שלם
ישלם אם אין לו תומכ
בנכתה: שמת ככ ב
2. אם במחצית ימצא
הגב והבד ומה אין לו
דמים: שמת ככ ב
3. או באיזה דבר ביד
וימת מות יומת המכה
רצה הוא נזול וימת
את הירצח בפניו: ב
בסדר לה כג
4. ששך דם האדם באדם
דמו ישפך כי בצלם
אלהים יצרה את
האדם: בראשית טו

מוסף רש"י

אין לי. אי לא כתיב אל
ימת. אלא במיתה
אמורה בו. סיף ויעני
ח. מנין שאם אי אה
יכול כר. כגון שהיה
בפניה וימת ומה יזיל
לויק בן חן או לטויש
ובי' דא. ת"ל מות
יומת. ריטוי' הוא ויעני
ח. שני כתובין הבאין
באחד אין מלמדן.
מדלל כגן אחד ונמור
טילה מיה (קדושין כד.)
אלא הכתובין בין שובג
למור. שלא יזיל למר
כסר היי' שמת ויעני
ח.

אב הכא על הכן. במחמת מספק אל יהרגו בנו דודאי רחמי האב
על בנו ואפילו הוא מילן ממונו לא יהרגו הלכך דמים לו עד שידע
לך כשמש שהוא אחרי ענין ושוואך: בן על האב. וכ"ש איניש דעלמא
הרגוהו מספק דודאי אדעתא דהכי אחא דאי קיימת ליה לאפיה קטיל
לך עד שידע לך כשמש שהוא רחמי
עליך ככא על הכן: דמים לו. לשון
רביס הוא להכי אחא לומר לך דבין
בחול בין בשבת אסור לכן להרוג את
אביו במחמת שרי לא כל על עסקי
נפשות: אין לו דמים. לשון רביס
דכתיב גבי איניש דעלמא להכי אחא
לומר לך אין לו דמים לא בחול ולא
בשבת והכנה: רבוי' ביש דין
כשכא לא קטלינן. כדאמרין כפרק
אחד דיני ממונות ולעיל דף לה: מלא
תבערו אש ככל מושבותי: קא
משמע. ודקטלינן משום פקוח
נפש דהאיך: לפקח עליו אש הגל.
אש כשהיה חומר נפל עליו (אח) הגל
מפקחין עליו היכא דלא כל על
עסקי נפשות אלא אש כל על עסקי
נפשות כיון דמיתן להרוג כלל התראה
גברא קטילה הוא משעת 'סמיכה:
והוכח ככל אדם. אפילו אינו בעל
המנון מותר להרוג מללא כתיב
והכנה: כשה"ב הוא. דמותר להרוג
משום דלחאי גנב קיס ליה בגוויה
דבע"ב אינו מעמיד עצמו על ממונו
הלכך אדעתיה למקטיליה אמת:
אבל שאר כל אדם לא. שהרי גנב
זה לא כל אלא על עסקי נפשות של
זה: קמ"ל. דבין דעל עסקי נפשות
ישאל אחא רודף הוא ויתן להלילו
לבעל הבית כשמש על זה: אשם אי
אשה יכול להרוג כסיוף. כגון שהיה
מכסף או שהיה לו נהר מפסיק ואתה
יכול לירות בו חן או אכן: שני כסובין
הכאין פלחיה. כפרק נגמר הדיון: דלא
צעינן כהו קרא דכתיב הלכך אי לא
רבייה הוה אמינא ליעיב מיתה
הכמוכה בו כגון הכאה אבל לא לחונקו
לבעיבוי דמים: ואין לי אלא מחסרת.
שחמר כותל: גנו. ועלה לו כסולס:
חלבו וקריסיו. ונגנס בו דרך הפתח
שמאלו פתוח מנין: ח"ל ימלא הגנב.
מדלא כתיב אש במחמת ימלאנו
וכתיב הגנב ימרה משמע ככל לדדן
שיהא נראה לך גנב: מלויין במחמת.
כלומר מלויין ורגילין לחמור: זו היא
מתני'

כאן באב על הבן. כדאמרינן דאם כדור לך כשמש שאין לו שלום
עמך הרגוהו הא קמתא אל מהרגוהו ובשמעתא קמיימא
דפסקים (דף ג) וספ' דדרשינן לאור יקוס רוחא אי פשיטא לך מילתא
כנהולא דלנפשות קאתי רוחא הוא ויתן להלילו כשמש ופירש שם
כדאמרינן כגון בן על האב או כל אדם
ולא יתן כדאמרין הכא דהני אפילו
בשבת רוחא הוא ולא כענין שיהא
פשוט כנהולא אלא התם יש לומר כולה
כאב על הבן דאי קיס ליה בגוויה
שגואו רוחא הוא ויתן להלילו כשמש
ואי מספקא לך מילתא כליילא יחא
נעינן כגנב ולא יתן להלילו כשמש:
ישראל הוא בן ברית הוא. ישראל
ולא כותי בן ברית ולא
מומר לעבודת כוכבים דמותרין לעבודת
כוכבים: היו מורדין ולא מעלין:
ומה

דקטלינן אלא דמים לו בין בחול בין בשבת השתא בחול לא קטלינן ליה
בשבת מכעיא אמר רב ששת לא נצרכא אלא לפקח עליו את הגל תנו רבנן
והוכה: ככל אדם ומת ככל מיתה שאתה יכול להמיתו בשלמא והוכה
ככל אדם איצטריך סד"א בעל הבית הוא דקים (להו) דאין אדם מעמיד
עצמו על ממונו אבל אחר לא קמ"ל דרודף הוא ואפילו אחר נמי אלא ומת
בכל מיתה שאתה יכול להמיתו למה לי מרוצח נפקא דהתניא מות יומת
המכה רוצח הוא אין לי אלא במיתה האמורה בו ומנין שאם אי אתה יכול
להמיתו במיתה הכתובה בו שאתה רשאי להמיתו ככל מיתה שאתה יכול
להמיתו ת"ל מות יומת מ"מ שאני התם דאמר קרא מות יומת וגימור מיניה משום
דהוה רוצח וגואל הדרם שני כתובין הבאין כאחד (וכל שני כתובין הבאין
כאחד אין מלמדן תנו רבנן במחמת אין לי אלא מחמת גנו חצירו וקרפיו
מנין ת"ל ימצא הגנב מ"מ אם בן מוה ת"ל מחמת ימפני שרוב גנבים מצויין
במחמת תני אידך מחמת אין לי אלא מחמת גנו חצירו וקרפיו מנין
תלמוד לומר ימצא הגנב מ"מ א"כ מה תלמוד לומר מחמת: כדאמרינן וזו
היא היראתא אמר רב הונא קטן הירודף ניתן להלילו כשמש קמבר הודף
אינו צריך התראה לא שגא גדול ולא שגא קטן איתוביה רב חסדאי לרב הודף
ה"ב צא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש מפני נפש ואמאי רודף
הוא שאני התם דמשמאי קא רדפי לה נימא מסייעא ליה רודף שהיה רודף
אחר חבירו להורגו אומר לו ראה שישאל הוא וכן ברית הוא והתורה אמרה
ישופך דם האדם באדם דמו ישפך אמרה תורה הצל דמו של זה בדמו של זה
ההיא רבי יוסי ברבי יהודה היא דתניא רבי יוסי בר' יהודה אומר חבר אין
צריך התראה לפי שלא ניתנה התראה אלא להבחין בין שוגג למזיד ת"ש
רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו אמר לו ראה שישאל הוא וכן ברית הוא
והתורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך (אם אמר יודע אני שהיה
כן פטור ע"מ כן אני עושה חייב לא צריכא דקאי בתרי עיברי דנראה דלא מצי
אצוליה מאי איכא דבעי איתויי לבי דינא בי דינא בעי התראה איבעית אימא
אמר לך רב הונא אגא דאמרי' כתנא דמחמת דאמר מחמתו זו היא התראתו:
מתני'

הפראסו. שא"כ התראה אחרת אלא הורגו מיד דכיון דערמ' ומסר נפשיה לחמור אדעתא דהכי אחא דאי קאי לאפסי קטילנא ליה ואמרה מורה
כיון דרודף הוא א"כ התראה אלא מלילין אותו כשמש. אבל נכנס לחצרו ונגו דרך הפתח אינו הורגו עד שימרו בו בעדים חוי דקאימנא כלפך
וקטילנא לך זה יקבל עליו התראה ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה אשם מעמיד לנגדי אהריג אותך אבל כלל התראה לא דלילמא לאו
אדעתא דנפשות קא תחי אלא דאשכח פתחא לדריא ועל אדעתא דאי קאי באפסי לישוק: קטן הרודף. את קטן אחר להרוג: ניטן להלילו כשמש.
דלילטין לקמן (דף עג.) רוחא ניטן להלילו כשמש והאי אש"ג דקטן הוא ולאו בר קבילי התראה הוא לגבי רדיפה דתנו כגדול: קסבר. רב הונא
רודף אין צריך התראה לענין להלילו כשמש דלא יתנה התראה אלא לענין ב"ד דלא מצי למקטיליה אש הרג כלל התראה: ולא רששו. כשהיה
המקשה לילד ומסוכנת. וקמי' רישא חסיה פושטת ידה וחותכתה ומוליאתהו לאכריס דכל זמן שלא ילא לאור העולם לאו נפש הוא ויתן להורגו
ולהליל את אמו אבל ילא ראשו אין נוגעין בו להורגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש. ואם תאמר מעשה דשבע בן בכרי (שמואל ב ג)
הנה ראשו מושך אליו דחיו נפש מפני נפש התם משום דלפילו לא מסרוהו לו היה נהרג בעיר כשיתפשנה יואב והן נהרגין עמו אבל אש היה
הוא נילול אש"פ שהן נהרגין לא היו רשאין למקרו כדי להליל עצמן אז נמי משום דמורד במלכות הוא והכי מפרש לה כחוספתא דתמורה:
משמאי קא רדפי לה. לאמיה: והפורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך. כל הרואה אותו ישפוך דמו בשביל אותו אדם שהוא רודף
דהיינו באדם כשגיל אדם הגדול. והא הכא דלא קמי' יודע אני ועל מנת כן אני עושה ואין כאן קבלת התראה ואפילו הכי מיחייב:
ההיא ר' יוסי בר' יהודה היא. דלפילו כהרוגי ב"ד לא בעי התראה אלא להבחין הלכך חבר לא בעי התראה ולא הבחנה ועם הארץ בעי לאיתרוי
דלא נימא שוגג היימי אבל קבלת התראה אפילו כשם הארץ לא בעי: פטור. כל כמה דלא אמר על מנת כן אני עושה שאהרג עליו כליילטין
כהיו בזוקין (ולעיל דף מה.) יומת המת (דברים י) עד שימיר עצמו למיתה. קא חני הכא גבי רודף דבעי התראה ואם לאו אין מלילין אותו כשמש: דקאי בפני
עברי נהרא. המתה מלך זה והרודף והגדף מלך אחר: דלילטין לא מני. והאי פטור וחייב דקאמר אמתות בית דין קאי ולאחר שהרגו
לגדף: מאי איכא. כלומר מאי קא רמי עלייהו דהך רואין למעבר: דבעי לאיתויי לבי דינא ומקטיליה. דכתיב (דברים כג) ובערת הרע
מקרבך הלכך בעי התראה דכלאו הכי לא מקטילי ליה: זו היא הפראסו. אלמא משום דמחוקין ליה רודף לא בעי התראה:
מתני'

ב א מיי' פיר' מהלכות
גביה הלכה י סתם שם:
כא ב מיי' שם הלכה ז:
כב ג מיי' שם הלכה ז:
כג ד מיי' שם הלכה ז:
כד ה מיי' שם הלכה ז:
כה ו מיי' שם הלכה ז:
כו ז מיי' שם הלכה ז:
כז ח מיי' שם הלכה ז:
כח ט מיי' שם הלכה ז:
כט י מיי' שם הלכה ז:
לפון קא שרי' חייב סיי'
תה טתיף ח:
כ ט מיי' שם הלכה ז:
ט"פ ט"ע ספתיף ז:

הפראסו. שא"כ התראה אחרת אלא הורגו מיד דכיון דערמ' ומסר נפשיה לחמור אדעתא דהכי אחא דאי קאי לאפסי קטילנא ליה ואמרה מורה
כיון דרודף הוא א"כ התראה אלא מלילין אותו כשמש. אבל נכנס לחצרו ונגו דרך הפתח אינו הורגו עד שימרו בו בעדים חוי דקאימנא כלפך
וקטילנא לך זה יקבל עליו התראה ויאמר יודע אני ועל מנת כן אני עושה אשם מעמיד לנגדי אהריג אותך אבל כלל התראה לא דלילמא לאו
אדעתא דנפשות קא תחי אלא דאשכח פתחא לדריא ועל אדעתא דאי קאי באפסי לישוק: קטן הרודף. את קטן אחר להרוג: ניטן להלילו כשמש.
דלילטין לקמן (דף עג.) רוחא ניטן להלילו כשמש והאי אש"ג דקטן הוא ולאו בר קבילי התראה הוא לגבי רדיפה דתנו כגדול: קסבר. רב הונא
רודף אין צריך התראה לענין להלילו כשמש דלא יתנה התראה אלא לענין ב"ד דלא מצי למקטיליה אש הרג כלל התראה: ולא רששו. כשהיה
המקשה לילד ומסוכנת. וקמי' רישא חסיה פושטת ידה וחותכתה ומוליאתהו לאכריס דכל זמן שלא ילא לאור העולם לאו נפש הוא ויתן להורגו
ולהליל את אמו אבל ילא ראשו אין נוגעין בו להורגו דהוה ליה כילוד ואין דוחין נפש מפני נפש. ואם תאמר מעשה דשבע בן בכרי (שמואל ב ג)
הנה ראשו מושך אליו דחיו נפש מפני נפש התם משום דלפילו לא מסרוהו לו היה נהרג בעיר כשיתפשנה יואב והן נהרגין עמו אבל אש היה
הוא נילול אש"פ שהן נהרגין לא היו רשאין למקרו כדי להליל עצמן אז נמי משום דמורד במלכות הוא והכי מפרש לה כחוספתא דתמורה:
משמאי קא רדפי לה. לאמיה: והפורה אמרה שופך דם האדם באדם דמו ישפך. כל הרואה אותו ישפוך דמו בשביל אותו אדם שהוא רודף
דהיינו באדם כשגיל אדם הגדול. והא הכא דלא קמי' יודע אני ועל מנת כן אני עושה ואין כאן קבלת התראה ואפילו הכי מיחייב:
ההיא ר' יוסי בר' יהודה היא. דלפילו כהרוגי ב"ד לא בעי התראה אלא להבחין הלכך חבר לא בעי התראה ולא הבחנה ועם הארץ בעי לאיתרוי
דלא נימא שוגג היימי אבל קבלת התראה אפילו כשם הארץ לא בעי: פטור. כל כמה דלא אמר על מנת כן אני עושה שאהרג עליו כליילטין
כהיו בזוקין (ולעיל דף מה.) יומת המת (דברים י) עד שימיר עצמו למיתה. קא חני הכא גבי רודף דבעי התראה ואם לאו אין מלילין אותו כשמש: דקאי בפני
עברי נהרא. המתה מלך זה והרודף והגדף מלך אחר: דלילטין לא מני. והאי פטור וחייב דקאמר אמתות בית דין קאי ולאחר שהרגו
לגדף: מאי איכא. כלומר מאי קא רמי עלייהו דהך רואין למעבר: דבעי לאיתויי לבי דינא ומקטיליה. דכתיב (דברים כג) ובערת הרע
מקרבך הלכך בעי התראה דכלאו הכי לא מקטילי ליה: זו היא הפראסו. אלמא משום דמחוקין ליה רודף לא בעי התראה:
מתני'